

Dialog og samtale

Sakset fra Kapittel 2 i permen til kurset Mangfold og Dialog

Noen grunnregler...

Respektfull lytting

Respekten for andres meninger er samtalens viktigste bestanddel. Å respektere hverandres rett til egne meninger er det mest grunnleggende i dialogen. Dette innebærer samtidig at det finnes rom for ulike meninger, og at disse ulike meninger skal prøves mot hverandre, i ånden av toleranse. Innsikten i og forståelsen for andres argumentasjon er derfor viktig. Først da kan man på fullt alvor få prøvd sine egne vurderinger og standpunkter.

Deltakelse

Legg vekt på at alle deler ansvaret for diskusjonen, og at alle skal ha lik rett til å uttrykke sine meninger. Når ulike synspunkt og motstridende vurderinger kommer fram, fortsett da å nyansere argumentene med direkte analyserende spørsmål:- så du mener at..., - kan du tydelig gjøre slik at vi forstår..., - hvorfor vil du det? - her ser det ut som om vi har to motpoler i diskusjonen, la oss klargjøre argumentene... også videre.

Trygghet

Presiser slik at alle vet, at dette ikke er et bevis eller et forhør. Det er jo samtalen vi er ute etter, og ikke først og fremst hvilke vurderinger gruppen har. Slå fast at det er saksspørsmål og ikke personer som skal diskuteres.

Kommunikasjon

Din oppgave som leder, er å fremme kommunikasjon, ikke å være et filter som skal sile meningene. Om diskusjonen stopper opp, blir det din oppgave å komme med nye spørsmål eller øvelser og forsøke å fremme kommunikasjon. Prøv å være så nøytral som mulig, og vær interessert i å klargjøre og oppsummere.

Å lede gruppesamtaler

Innledning

Led gruppen inn i diskusjonstemaet. Klargjør spørsmålet og spørsmålets spesifikke tema. Prøv å få til en kommunikasjon der deltakerne snakker med hverandre og ikke bare med deg som leder.

Hold diskusjonen på rett kurs

Vær ikke for rask med å stoppe den spontane samtalen, men vær klar slik at viktige tema virkelig kommer fram, slik at bakgrunnen for vurderingene blir utprøvd.

Når noen dominerer

Din oppgave som leder er å sørge for at alle deltar i samtalen. I følelsesladde og personlige spørsmål vil individuelle skiller bli tydelige og individene i gruppen vil innta spesielle roller i forhold til hverandre. Søk kontakt med alle slik at diskusjonen ikke blir en debatt mellom to sterke viljer.

Bruk dine egne metoder

Bruk flere metoder i løpet av en samtale (se de ulike forslagene i materialet). Det er bra om samtalsens form endres nå og da. Bruk flip-over eller tavle/overheadprojektor flittig for å klargjøre argumenter og for å oppsummere påstander. Hvis lederen er aktiv og engasjert hjelper det deltakerne å holde konsentrasjonen.

Oppsummer

Oppsummer av og til. Det er ikke nødvendig at gruppen har oppnådd enighet. Det kan likevel være nyttig og oppsummere de ulike argumentene og ståstedene.

Spør

Hva er alternativet? blir et viktig motspørsmål. I forbindelse med konfliktfylte spørsmål argumenterer mange utfra det der kan jeg ikke gå med på eller ”det der tror jeg ikke noe på”. Hva er da alternativet, blir motspørsmålet.

Åpne alternativ er viktig. Spørsmål som ”Hvilke andre muligheter finnes?”, ”Hvilke andre vesentlige alternativ og argumenter har vi glemt” kan fungere bra.

Når du våger å stille vanskelige spørsmål kan du noen ganger oppleve at deltakerne blir sinte. Husk at kaos kan være kreativt og at de som er sinte ofte tenker. Hvis du skal klare å røre ved deltakernes holdninger og følelser, må du også regne med at de kommer til uttrykk.

Avslutning

Avslutt med en oppsummering av diskusjonen og argumentene. Hvor finnes vanskelighetene, de låste ståstedene, hindringene? Hvor finnes mulighetene, åpningene og fellesforståelsen? Vurder samtalen sammen. Har dere lært noe av hverandre? Forstår dere hverandre? Har noen endret oppfatning i løpet av samtalen, eller i det minste begynt å vurdere annerledes? Hva skal vi gjøre etter diskusjonen? Finnes det en felles grunnleggende holdning?

Hybelleiligheten

Målsetningen med denne øvelsen er at elevene skal bevisstgjøres i forhold til å bedømme folk ut fra egne fordommer og på bakgrunn av få opplysninger.

(tilsvarende øvelse benyttes bl.a. i Mangfold og Dialog –kurset)

Før du begynner:

Du trenger kopier av ”Ark 1” og ”Ark 2” til samtlige elever i klassen. Ta gjerne også kopi på transparenter av de vedlagte **avisartiklene** om diskriminering i bolig- og arbeidsmarkedet, og vis klassen disse under diskusjonen til slutt. Les arket om ”dialog” før du prøver denne øvelsen!

Utførelse:

Del elevene inn i grupper på 5 og fortell høyt:

- Familien din har 2 hybelleiligheter i kjeller'n som du og din storebror har fått. Din storebror har imidlertid akkurat flyttet til USA for å gå på skole der, og foreldrene dine har bestemt at hans hybelleilighet nå skal leies ut. Du og leieboeren/leieboerne får adskilte rom og hvert deres bad/toalett, men har rom vegg i vegg. Hybelleiligheten som skal leies ut er på 35 kvadratmeter.
- Dere har satt inn følgende annonse i avisen:

Hybelleilighet

35 kvm med eget bad.
Kabel-TV og egen inngang.
BM. 943 Gjerne hund.

- Dere får inn 7 svar og du skal avgjøre hvem du helst vil at flytter inn.
- Les igjennom svarene og ranger dem fra 1 til 7, hvor 1 er den eller de du helst vil at flytter inn. Merk spesielt de du evt. ikke vil kalle inn til visning.

1. Si klart i fra at elevene skal jobbe alene.
2. Del ut tilbudene (ark 1). Gi elevene 5 minutter (maks 10 min).
3. Bryt in og forklar at hver gruppe nå skal bli enige om en felles rangering (maks. 15 min).
4. En elev fra hver gruppe presenterer så sin gruppes rangering og begrunner denne. Lærer skriver rangeringene opp på tavla.

Fortell så:

- "Hvis alle blir invitert på visning vil dere få følgende tilleggsopplysninger om de som har svart på annonsen. Vurder søkerne på nytt".

Del så ut ark 2. Gi elevene 5 minutter til å rangere søkerne på nytt. Hver gruppe skal så bli enige om en rangering og presentere denne for resten av klassen.

Diskusjon:

Sett av 15 minutter til diskusjon. Hvordan klarte dere å bli enige? Hva var viktigst for ditt/deres valg? Forandret tilleggsopplysningene prioriteringen? Var det noen dere ikke ville kalt inn til visning? Hva er konsekvensen av de valgene dere har gjort? Hvem fikk ikke hybel enda dere var (antall elever) utleierte? Hva er diskriminering? Har dere eksempler på diskriminering i dagens samfunn? Trekk frem avisartiklene som er vedlagt.

Etter en uke får du overlevert følgende innsendte svar fra avisen:

Alternativ 1

Jeg vil med dette vise min interesse for den annonserte hybelleiligheten. Mitt navn er Ruth Murphy. jeg er ugift, uten barn, 22 år og jusstudent. Håper dere tar kontakt med meg på tlf. 22222222 eller 90011111.

Alternativ 2

Vi har desvere ikke hund, men vi trengte leilighet. Jeg er utdanna tannlege, men har ikke jobb enda.. Vi komme fra Bosnia 1 år siden. Min kone og jeg går på norskkurs. Vi bor på flyktingemottak, men har lyst til egen leilighet. Skriv til oss: Mona og Ali Mostar, Godlia Asylmottak 1499 Godlia

Alternativ 3

Jeg heter Hassan, er 26 år og Vålerenga-fan. Jeg er kjempeinteressert i hybelleiligheten. Har BMW, og terrier'n min Creon er en god vakthund, men kjempesnill. Kan nås på mobil 91191191

Alternativ 4

Hans, en 19 år gammel skoleassistent, og hunden Odin, trenger hybelleilighet. tel; 90 90 90 90

Alternativ 5

Vi er interessert i hybelleiligheten.
Kontakt Øystein eller Svein på telefon:
73 22 22 22. Innflyttingsklare!

Alternativ 6

Jeg så deres annonse i avisen i dag. Jeg ønsker å starte et nytt og bedre liv med Kristus som har frelst meg. Jeg ønsker å bosette meg utenfor storbyen og håper at dere vil gi meg sjansen.

Kontakt Anton på 23232323 (Blå Kors)

Alternativ 7

Hallo I luken! Topp annonse dere hadde i avisa i dag. Jeg trenger en plass å bo så fort som bare f... Grei og litt vill jente som vil bort fra mor og far (de betaler- de har mye penger). Trude tlf 94949494

Annonsen:

Hybelleilighet

35 kvm med eget bad. Kabel-TV og egen inngang.

BM. 943 Gjerne hund.

Du bestemmer deg for å kontakte alle som har lagt inn svar på annonsen din. Du inviterer dem til å se leiligheten.

Alternativ 1

Ruth er svart. Hun er oppvokst i Norge. Hun ønsker å bo nærmere Sentrum og venner i Oslo.

Alternativ 2

Mona og Ali synes leiligheten er flott. De må undersøke om de kan få anledning til å flytte til Oppegård og om de får bostøtte.

Alternativ 3

Hassan er pasifist og sivilarbeider. Han er ansatt via et anti-vold prosjekt i regi av justisdepartementet og jobber med ungdomsavdelingen i Vålerenga. Han er bl.a. fotballtrener for 2 lag og holder kurs på skoler i Oslo om kommunikasjon og antirasisme.

Alternativ 4

Odin er en svær rotweiler. Hans er snauklipt, og har oppbrettede olabukser og army boots. Han spør om det bor noen ”svartinger” i nabolaget og virker lettet når du sier nei. Han har vært skoleassistent i tre uker.

Alternativ 5

Øystein er 23 og arbeider i Utlendingsdirektoratet. Svein er 24 og jobber i reklamebyrå. Øystein og Svein har nylig inngått partnerskap. De har kjent hverandre i 3 år.

Alternativ 6

Anton “la alle kortene på bordet” og fortalte at han har hatt problemer med alkohol og narkotika. Han har vært gjennom diverse kuropplegg som ikke han fungert for ham. Det var først da han møtte Jesus for 6 mnd siden at han klarte å slutte. Han vil bli fulgt opp jevnlig av Blå Kors. Anton han fått praksisplass på Sætre kjeksfabrikk og skal begynne der på mandag.

Alternativ 7

Trude hadde med seg venninnene Grete og Hilde da hun kom. Hun er 16 år og går på videregående skole i Oslo. Hun vanker på Blitz og jobber i redaksjonen for Gateavis. Hun opplyste at hun ville respektere de reglene som gjaldt for leiligheten og at hun ikke ville lage bråk. “Vill kan jeg være ute”, sa hun.

Blå øyne\brune øyne:

Før du begynner: Les nøye igjennom øvelsen. Les arket om dialog. Vent til klassen har roet seg før du begynner.

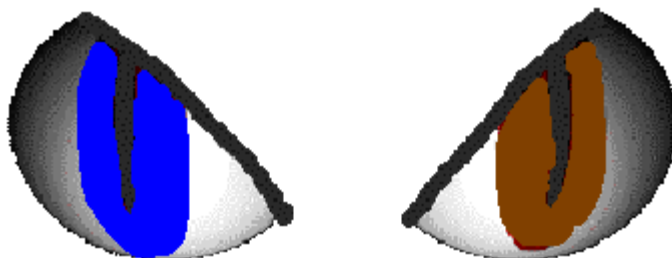
Del 1: Innhold:

- Lærer gir følgende opplysning:

“Rektor er virkelig skuffet over at toalettene nå er så grisete. Vår klasse har fått i oppdrag å gjøre rent. Det er imidlertid ikke børster og kluter nok til alle, så halvparten av dere får fritime, mens halvparten vasker toalettene. Har dere noen forslag til hvordan vi skal dele klassen?”
- Ikke bli vippet av pinnen hvis elevene protesterer kraftig. Få dem til å komme med minst 2-3 forslag til hvordan de skal dele seg i forhold til hvem som får fritime og hvem som må vaske. Skriv opp forslagene på tavla.
- Når du har fått 2-3 ulike forslag, skjærer du igjennom og sier:

“Nei, dette blir bare rot! Jeg deler dere i to grupper selv. Alle med blå øyne skal vaske, mens alle med brune øyne får fritime!”
- Sannsynligvis får du høylydte protester. Spill på disse. Få en og en til å uttale seg om hvorfor dette er urettferdig. Eventuelt spør om dette er rettferdig og så hvorfor det ikke er rettferdig. Noter gjerne på tavla argumentene som brukes.
- Spør så om hvorfor dette er så urettferdig – skjer ikke lignende urettferdighet ellers i samfunnet? Se om elevene kan trekke frem paralleller. Prøv å la dette bli en dialog elevene i mellom.
- Trekk eventuelt frem eksempler på diskriminering i arbeidslivet. **Fortell at “Kanskje faren eller moren til en av dere ikke en gang blir kalt inn til jobbintervjuer de er mer enn kvalifiserte for, bare fordi de har et ikke-typisk norsk navn.” Er ikke det like urettferdig?**
- Trekk inn momenter fra pensum ellers og fra heftet “Bekjemp rasismen!”, og legg til rette for en dialog elevene i mellom om hvorfor det er viktig å ikke akseptere rasisme. Trekk inn elevenes egne forslag til deling og argumenter de har brukt.

Målsettingen med øvelsen er å gi elevene en kortvarig innlevelse i å bli diskriminert på grunnlag av utseende. Samtidig er det viktig at elevene ser paralleller til diskriminering i samfunnet ellers

Handlingsplanene

Bruk de vedlagte handlingsplanene og gi en til hver gruppe. Forklar kort at de skal velge én problemstilling vedrørende rasisme i eget miljø (ikke nødvendigvis eksemplene som står på handlingsplanene – det beste er hvis elevene selv bestemmer), og prøve å utarbeide et mål sett i forhold til problemstillingen de har valgt. De skal skrive ned hvem som skal jobbe med dette, hva disse skal gjøre og hvordan, hvilke samarbeidspartnere de vil prøve å trekke inn, hva de trenger av ressurser (tilgang til PC, annet utstyr, møterom, evt penger) og hvordan de vil forsøke å skaffe dette, samt lage en tidsplan for når de skal begynne, hva de skal gjøre når og når de skal avslutte dette arbeidet.

- La gruppene jobbe i 20 minutter.
- La alle gruppene presentere sine handlingsplaner

Vurder hvorvidt alle gruppene bør samle seg om en handlingsplan og jobbe ut fra denne resten av skoleåret, eller om gruppene skal jobbe med hver sin (avhengig av engasjement i klassen). Alternativt kan de som vil jobbe med en handlingsplan samle seg om en eller to av de som klassen har produsert.

Prosjektsekretariatet ønsker tilbakemelding om disse handlingsplanene og om hvorvidt disse blir satt ut i livet. På den måten kan vi følge med, samt ta kontakt og oppmuntre de som har latt engasjementet sitt resultere i handling.

Målsettingen med øvelsen er at elevene selv skal finne tiltak de tror på, sett i forhold til problemstillinger de selv synes er aktuelle, og lage planer for hvordan dette kan gjennomføres.

HANDLINGSPLAN

PROBLEMSTILLING: *Eksempler:* Rasistisk mobbing på skolen vår, Stoppe nynazistisk propaganda ved vår skole, Arrangere tur med Hvite Busser til Auschwitz, Bedre inkludering av alle etniske grupper i skolemiljøet.

HVEM:

HVA:

HVORDAN

HINDRINGER:

SAMARBEIDSPARTNERE:

RESSURSER:

TIDSPLAN:

NESTE MØTE:

SOFIES VALG

(Basert på "Greven og grevinnen" i kurset Mangfold og Dialog)

Hensikten med øvelsen er å belyse hvordan våre holdninger påvirker oss og måten vi tolker en fortelling. Øvelsen prøver våre holdninger ut fra både privat-moralske, juridiske og etiske vurderinger. Øvelsen vil sannsynligvis vise at elevene tenker ulikt og at de er preget av ulike kulturer – også innen samme etniske bakgrunn.

Fortell historien ordrett uten å forklare den på noen måte. Les den gjerne 2 ganger. Be elevene notere ned hva de mener om de ulike personene i historiens **grad av skyld** for Sofies død. 1 betyr mest skyldig og 6 minst skyldig. Skriv de ulike personene i historien opp på tavla/flip over. Når de er ferdig (maks 10 minutter), setter du deltagerne i grupper på 5. De skal nå bli enige gruppevis om en rangering av skyld.

La gruppene vise frem resultatene etter tur. Skriv disse ned i kolonner.

Diskuter resultatet: Hvorfor var XX mest skyldig? Hvorfor var NN minst skyldig? Var gruppen enig? Slipp diskusjonen løs! Løft eventuelt inn perspektiver om moralsk vs. juridisk skyld, å gi ordre vs. å adlyde (med paralleller til krig), tidsepokens rolle, kulturens rolle, manns- og kvinnerollen. Spør hvem som enklest kunne redde Sofie. Hvem har minst å tape på å hjelpe henne?

*Året er 1943 og nazistene har okkupert Norge. Sofie bor i Oslo. Hun jobber som kokke for den tyske **generalen** og risikerer å bli sendt i konsentrasjonsleir hvis hun ikke møter presis hver morgen og har frokosten klar. Rett utenfor Oslo bor **Hans** som er Sofies **kjæreste**. Sofie har bestemt seg for å snike seg ut til Hans. Å komme seg ut av Oslo er vanskelig, den tyske generalen har gitt ordre om at alle som beveger seg inn eller ut av byen skal skytes.*

*Sofie har blitt venn med en tysk vakt som kan hjelpe henne ut og hun klarer å snike seg til Hans. Hans er glad for å se henne og de tilbringer natten sammen. Om morgenen sier Sofie at det er alt for farlig for dem at hun er hos ham, og sier hun må komme seg tilbake til Oslo. På bygrensen står imidlertid nå en annen **vakt** som sier han har fått ordre om å drepe alle som forsøker å komme inn eller ut av Oslo. Sofie løper tilbake til Hans og ber om hjelp til å komme seg inn til Oslo og til generalen. Hans sier det er alt for farlig, at deres forhold bare er en kortvarig affære og at han ikke kan hjelpe henne. Oppløst i tårer smyger Sofie seg ut og finner en **fergemann** som kjører båt til Oslo. Han sier at han kan hjelpe henne, men at det koster 5 kroner. Sofie har ingen penger, men ber om hjelp allikevel – kanskje hun kan skaffe pengene bare hun kommer tilbake? "Ingen penger – ingen båttur!" sier fergemannen. Sofie leter opp en **venninne** som også bor rett utenfor Oslo. Hun ber venninnen om penger så hun kan få betalt fergemannen. Venninnen svarer at "hvis du ikke hadde vært så dum å flykte ut for å være sammen med Hans, hadde dette aldri skjedd. Jeg kan ikke låne deg penger for å redde deg ut av en situasjon du selv er skyld i." Sofie løper videre i natten og kommer igjen til bygrensen hvor vakten står. Når hun tar det første skrittet over grensen skyter vakten henne.*

Personer:

Sofie

Generalen

Hans

Vakten

Fergemannen

Venninnen